

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
КОЛЕДЖ

ОСВІТНІЙ ПРОСТІР В КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Міжнародної
науково-практичної
інтернет-конференції
науковців, викладачів,
аспірантів та
фахівців-практиків

(27-29 травня 2020 р.)

ХАРКІВ 2020

становиться в більшому ступені спілкуванням людей, а не соціальною функцією. У студентів відбувається як підвищення якості оволодіння професійними компетентностями, так і розвиток гуманних рис особистості. Успішне спілкування і взаємовідносини, що надають задоволення, є проявом зростаючої ролі гуманістичних тенденцій в освітньому просторі.

Список літератури:

1. Сманцер А.П. Гуманизация образовательного процесса высшей школы в оценке студентов. Научно-технические ведомости СПбГПУ. Гуманитарные и общественные науки. 2012. №2. С. 36-43
2. Сманцер А.П. Гуманизация педагогического процесса в современной средней школе: учебное пособие. Минск: БГУ, 2010. 335 с.
3. Молокова О.А. К вопросу об оценке студентами взаимоотношений с преподавателями. Вестник ТГПУ. 2013. №1(129). С. 38-41
4. Рега О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до гуманно-особистісного виховання дітей. Гірська школа Українських Карпат. 2011. №6/7. С. 149-152

ВЗАЄМОДІЯ НОРМ ПРАВА ТА НОРМ МОРАЛІ У ПРАВОВОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ

Шевченко Л.А. – канд. юрид. наук, доцент
кафедри державно-правових дисциплін,
міжнародного права і права ЄС,
*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Харків, Україна*

Особливе місце у формуванні духовного світу особистості, її свідомості й культури, активної життєвої позиції належить праву і моралі, які виступають важливими соціальними регуляторами суспільних відносин. Право і мораль – найважливіші елементи людської культури, які завжди виступають у тісній взаємодії, характер якої визначається конкретно-історичними умовами. Така взаємодія об'єктивно обумовлена, бо генезис і реальне буття права і моралі визначаються єдиними сферами суспільних відносин. Співвідношення моралі та права – це не однобічний процес впливу моралі на право, це той зв'язок, який взаємно збагачує й розвиває правові й моральні відносини. Одним із шляхів реалізації такого зв'язку виступає виховання правової культури громадян.

Важливим завданням правової держави є виховання громадян, які гармонійно сполучають свої особистісні інтереси з інтересами суспільства. Формування й реалізація як норм права, так і норм моралі відбувається під

впливом розвитку суспільних відносин. І право, і мораль регулюють поведінку людей у суспільстві, вони містять вимоги адресовані особистості або колективу, мають нормативний характер. Вони використовують особливі засоби впливу на суб'єктів – примус та переконання, які забезпечують виконання вимог.

У Конституції України (ст. 1) визначено, що Україна – суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава, що зобов'язує кожного громадянина нашої держави володіти правовою культурою. Римський політичний діяч Марк Тулій Цицерон говорив: «Треба бути рабом закону, щоб залишатися вільним». Виникає нагальна потреба широкого правового виховання громадян, яка зумовлюється зростанням творчої, організуючої, координуючої ролі права в соціальному, політичному й економічному розвитку суспільства.

Сутністю правового виховання студентів є формування правової установки на узгодження прагнень й очікувань особистості з інтересами й очікуваннями суспільства, тобто процес вироблення стійких правових ідей та принципів у правосвідомості тих, кого виховують, формування правової культури [1, с. 521]. Воно вирішує такі завдання:

- забезпечення озброєння громадян знаннями законів, підвищення їх юридичної обізнаності, інформування про актуальні проблеми права;
- формування на основі наявних знань правової свідомості як сукупності правових уявлень, поглядів, переконань і почуттів, що визначають ставлення особистості до вимог законів, регулюють її поведінку в кожній правовій ситуації;
- виховання поваги до держави і права, розуміння необхідності дотримання вимог законів; вироблення навичок і умінь правомірної поведінки (виконання вимог права і моралі слід розглядати як продукт свідомого ставлення до визнання свого громадянського обов'язку, до дотримання правових норм);
- виховання нетерпимого ставлення до правопорушень; подолання у правовій свідомості хибних уявлень, сформованих під впливом негативних явищ [2, с. 272–274].

У правовиховному процесі студентів можна окреслити такі основні стадії:

1. Когнітивна (пізнавальна) стадія. Ознайомлення із матеріальними та нематеріальними досягненнями національної правової культури, із актуальним станом національної та міжнародної правових систем. Набуття здатності до первинної юридичної оцінки соціальних фактів.

2. Емоційна стадія. Формування позитивного психічного ставлення до права і правомірної поведінки. Негативна оцінка правопорушень. Початок формування соціально-правових настанов і сталих мотивів.

3. Поведінкова стадія. Корекція соціальної поведінки за допомогою правових стимулів, правових дозволів, правових зобов'язань і правових заборон. Спроможність діяти на основі не лише позитивного права, а і матеріально не виражених вимог правової культури, цінностей природного права, самостійно

вирішувати соціально-правові, законодавчі конфлікти, бути суб'єктом правового виховання [3, с. 40].

Результатом правового виховання студентів є рівень правової вихованості, яка визначається як внутрішній духовно-правовий стан, в якому знаходиться особистість на момент прийняття рішення про те, як вчинити за тих чи інших обставин; це стан правосвідомості особистості, рівень її правової культури, готовність до правомірної або протиправної поведінки.

Питання правового виховання студентів розглядається як невід'ємна частина морального виховання, бо оволодіння нормами права значно впливає на забезпечення переведу системи моральних цінностей (абсолютно вічних (чесність, справедливість, гідність, доброта, правда та ін.), національних (патріотизм, історична пам'ять, національна гідність та ін.), громадянських (права і свободи людини, обов'язки перед іншими людьми, повага до закону) та інших) у надбання індивіда.

Значну роль праве виховання студентів відіграє у формуванні сприятливих відносин у сфері праці. Показовим є те, що першочергового значення як у моральному, так і в правовому вихованні набуває формування свідомої дисциплінованості. Поняття дисципліни і дисциплінованості як моральної якості характеризує певний порядок поведінки людей, що забезпечує узгодженість дій, а також засвоєння норм, які зобов'язують людей дотримуватися цього порядку. Процес формування цієї риси особистості передбачає не лише просте забезпечення виконавства, точності, дотримання загального порядку, а й пробудження більш глибоких мотивів такої поведінки, свідомості, емоційного ставлення, заснованого на розумінні значення, необхідності та обов'язковості дотримання тієї чи іншої вимоги.

У процесі правового виховання необхідно доводити до свідомості студентів основні положення щодо дисципліни праці: виконання працівниками своїх обов'язків чесно і сумлінно; своєчасність і точність виконання розпоряджень власника або уповноваженого ним органу; підвищення продуктивності праці та поліпшення якості продукції; дотримання технологічної дисципліни, вимог охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії; дбайливе ставлення до майна власника. Конституція України (ст. 43), гарантуючи право людини на працю, не ставить ще перед нею належних вимог чи застережень: не просто працювати, але й обов'язок виявляти щодо праці старання і компетенцію.

Необхідність спрямування правового виховання на сферу трудових відносин пояснюється їх докорінною зміною в процесі становлення ринкових відносин. Вони змушують людину дивитися на свою працю цілком інакше. За таких умов людина має турбуватися про якість своєї діяльності, приймати високі вимоги до себе; намагатися працювати якнайкраще, бо суспільство зацікавлене лише у високоякісній праці громадян. В іншому разі праця пропаде марно. І це може стати навіть передумовою втрати права на працю [4, с. 329].

Отже, розгляд правового виховання студентів як форми взаємодії норм права і норм моралі, дозволяє зробити висновок, що відображення у правосвідомості громадян елементів упорядкованих суспільних відносин (дозволів, обов'язків, заборон), засвоєння ними норм права сприяє глибокому розумінню норм моралі, в чому й виражається їх зв'язок. В цьому випадку норми права і норми моралі підсилюють одна одну, спільно регулюючи суспільні відносини.

Список літератури:

1. Скакун О.Ф. Теория государства и права: учебник. Харьков: Консум; ун-т внутр. дел, 2001. 704 с.
2. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посіб. для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ: Видавничий центр «Академія», 2002. 544 с. (Альма-матер)
3. Сезонова І.К., Оробець К.М. Система правового виховання (теоретична модель). Право і безпека. 2005. Т. 4. № 6. С. 38-42